

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av naturvårdslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att naturvårdslagen ändras genom att ett nytt kapitel fogas till lagen. I det nya kapitlet föreslås det bestämmelser om stödinsatser för vissa iståndsättnings- och vårdåtgärder som genomförs för att främja skyddet av den biologiska mångfalden. Stödinsatserna föreslås bli finansierade med anslag som anvisas i statsbudgeten. I lagen föreslås även andra ändringar som föranleds av tillägget. Förslagen i propositionen bidrar till genomförandet av regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering genom att förbättra möjligheterna att skydda naturens mångfald och utgör ett led i verkställigheten av livsmiljöprogrammet Helmi som ingår i regeringsprogrammet.

Syftet med propositionen är att genom statligt stöd främja vissa åtgärder som förbättrar den biologiska mångfalden. Enligt förslaget kan stöd efter prövning beviljas, när förutsättningarna uppfylls, fysiska personer, företag och andra sammanslutningar samt andra offentliga samfund än staten. Närings-, trafik- och miljöcentralen kommer att vara stödmyndighet och bevilja stödet i form av tjänster och varor. Enligt förslaget kan närings-, trafik- och miljöcentralen ordna centraliserad upphandling av tjänsterna och varorna. I lagen anges de förutsättningar som ska vara uppfyllda för att stödinsatser ska vara möjliga. Förslaget innehåller bestämmelser om bland annat iakttagande av EU:s lagstiftning om statligt stöd, begränsningar i beviljande av stöd, stödet, ansökan om stöd, markägarens samtycke, förutsättningar för beviljande av stöd, grunder för bestämmande av stöd samt beslut och avtal. Vidare föreslås det bestämmelser om avbrytande av stöd, återkrav, bokföring och rättsmedel.

Propositionen hänför sig till statens sjätte tilläggsbudgetproposition för 2020 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 november 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	4
3 Målsättning	5
3.1 Målen med tanke på den nationella lagstiftningen.....	5
3.2 Målen med tanke på EU:s regler om statligt stöd	6
3.3 Målen med tanke på planeringen och förvaltningen av främjandet av biologisk mångfald.....	7
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	7
4.1 De viktigaste förslagen.....	7
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	8
5 Alternativa handlingsvägar	9
6 Remissvar	9
7 Specialmotivering	10
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	17
9 Ikraftträdande.....	18
10 Verkställighet och uppföljning	18
11 Förhållande till budgetpropositioner.....	18
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	18
12.1 Allmänt.....	18
12.2 Krav som följer av 80 § i grundlagen.....	18
12.3 Grundläggande fri- och rättigheter som anknyter till de föreslagna bestämmelserna	20
LAGFÖRSLAG	23
Lag om ändring av naturvårdslagen	23
BILAGA	28
PARALLELTEXT	28
Lag om ändring av naturvårdslagen.....	28

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Det primära syftet med naturvårdslagen (1096/1996) är att bevara naturens mångfald, det vill säga den biologiska mångfalden. Syftet med lagen är också att vårda naturens skönhet och landskapets värde, stödja hållbart nyttjande av naturtillgångarna och av naturmiljön, öka kännedomen om och intresset för naturen samt främja naturforskningen. Bestämmelserna i naturvårdslagen bidrar till att bevara Finlands natur framför allt genom att fridlysa naturskyddsområden och skydda naturtyper, arter samt naturlandskap och kulturlandskap. Med hjälp av lagen eftersträvas tryggad livskraft för Finlands arter och naturtyper, det vill säga att uppnå och bevara en gynnsam skydds nivå för dem.

Naturvårdslagen har stiftats för att genomföra rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet), rådets direktiv 79/409/EEG, 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet), till andra delar än vad som gäller de djurarter som avses i 5 § i jaktlagen (615/1993), samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador (miljöansvarsdirektivet), till den del det inte föreskrivs om dess genomförande i någon annan lag.

Naturvårdslagen tillämpas på skyddet och vården av naturen och landskapet. Den högsta ledningen och övervakningen av naturvårdslagen ankommer på miljöministeriet. Närings-, trafik- och miljöcentralerna svarar i enlighet med 6 § i naturvårdslagen för att främja och övervaka naturvården inom sina områden. Närings-, trafik- och miljöcentralerna svarar för största delen av de beslut enligt naturvårdslagen som kräver rättslig prövning. Besluten gäller bland annat Natura 2000-områden, naturskyddsprogram, naturskyddsområden på privatägd mark, skydd av arter och naturtyper, naturskador samt undantag och tvångsmedel som gäller dessa.

Med stöd av 3 § 9 punkten i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) och 6 § i naturvårdslagen ingår även uppgifter för främjande av skydd och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden i närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter. Sådana uppgifter utgörs framför allt av uppgifter i anslutning till inrättande av naturskyddsområden på frivillig basis, såsom genomförande av handlingsplanen METSO, som tryggar den biologiska mångfalden i skogarna. I uppgifterna ingår till exempel förhandlingar om ersättning och markförvärv med markägare med tillhörande kommunikation, rådgivning och främjande av samarbete mellan markägarna samt projektverksamhet i anslutning till inrättandet av naturskyddsområden. Dessutom förhandlar närings-, trafik- och miljöcentralerna med markägare om förverkligandet av naturskyddsprogram, nätverket Natura 2000 och genomförandet av skyddsreserveringar. Närings-, trafik- och miljöcentralerna främjar också artskyddet och skyddet av naturtyper genom rådgivning, information, hjälp med att utreda alternativ samt genom samarbete med aktörer inom markanvändning och annan användning av miljön. Närings-, trafik- och miljöcentralerna producerar datamaterial för att följa upp skyddet av naturtyperna och arterna och deltar i skyddet av dem genom att utarbeta förvaltningsplaner för dem samt organisera praktiska vård- och istandsättningsåtgärder. Dessutom stöder närings-, trafik- och miljöcentralerna genom rådgivning och utredningar markägare och lantbruksföretagare vid förebyggandet av skador som orsakas av fredade djur. Närings-, trafik- och miljöcentralerna ger också råd om inventeringar och skötsel av vårdbiotoper samt deltar i expertsamarbetet som gäller ansökningar om miljöersättningar för jordbruket och i beredningen, beslutsfattandet och expertsamarbetet som gäller miljöersättningar för jordbruket.

RP 116/2020 rd

Ett av de centrala målen för regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering är att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Regeringsprogrammet innehåller många åtgärder för bevarande av skyddet av den biologiska mångfalden. Sådana åtgärder är bland annat handlingsprogrammet för förbättrande av livsmiljöerna samt revidering av naturvårdslagstiftningen. Mot slutet av 2019 inledde miljöministeriet beredningen av programmet Helmi, som siktar till att förbättra livsmiljöerna, samt revideringen av naturvårdslagstiftningen.

1.2 Beredning

Förslaget till proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid miljöministeriet. Arbetet har stötats av en intern beredningsgrupp vid ministeriet, och dessutom har projektgruppen för revidering av naturvårdslagen behandlat förslaget. Vid beredningen har jord- och skogsbruksministeriet, finansministeriet, justitieministeriet och arbets- och näringsministeriet kontaktats.

Vid beredningen har man haft ett nära samarbete med den beredning av ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen, RP 60/2020 rd, RSv 62/2020 rd, lag om ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen 507/2020) som pågått under samma tid. Samarbetet har särskilt syftat till att säkerställa att olika stödordningar baserade på miljölagstiftningen är enhetliga i fråga om innehåll och förfaranden.

Förslaget till proposition var på remiss i tjänsten Utlåtande.fi under perioden den 13 maj–8 juni 2020. Projekthandlingarna finns tillgängliga på ministeriets webbplats med identifieringskod YM023:00/2020.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

För främjande av naturvård kan vissa statsunderstöd enligt statsunderstödslagen (688/2001) beviljas för projekt som stöder den biologiska mångfalden. Statsunderstöden beviljas inom ramen för anslag i statsbudgeten. Statsunderstöd har dock i ringa utsträckning använts för naturvårdsändamål. För främjande av den biologiska mångfalden är det motiverat att i stället för statsunderstöd anvisa annat för ändamålet lämpligt riktat stöd och fastställa användningssätten för de anslag som är avsedda för detta.

Stödinsatser behövs i synnerhet för vårdåtgärder som gäller på privatägd mark belägna försämrade naturtypers och arters livsmiljöer samt landskapsvårdsområden och som baserar sig på redan etablerad praxis. Sådana vårdåtgärder har genomförts utifrån avtal mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och objektets ägare. Genom avtalet har avtalsparterna förbundit sig att genomföra ett iståndsättnings- eller vårdprojekt för livsmiljöer, en naturtyp eller till exempel en vårdbiotop. I avtalet har avtalsparterna beroende på situationen kommit överens om bland annat projektmål, ansvarsområden och andra centrala frågor. Enligt nuvarande praxis har närings-, trafik- och miljöcentralen svarat för genomförandet av åtgärderna själv eller genom köpta tjänster.

Nuvarande praxis har gett goda resultat i fråga om att trygga skyddet för naturobjekt som åtnjuter skydd enligt naturvårdslagen och i fråga om att förbättra deras ekologiska status. Dessa konkreta vårdåtgärder har en mycket viktig betydelse för att skyddsmålen med avseende på den biologiska mångfalden ska nås. Objekt som kräver skötsel finns i alla delar av landet.

Det behövs en starkare lagstiftningsgrund för att verksamheten ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt och utvecklas ytterligare. Det finns ett särskilt behov av att utforma reglering för ett förfarande där myndigheten skaffar en vara eller en tjänst (en vård-, iståndsättnings- el-

ler restaureringsåtgärd med tillhörande utrustning) och överlåter den till mottagaren, som ska iaktta villkoren för det stöd som beviljats. Naturvårdslagen innehåller inte för närvarande några bestämmelser om ett system för ekonomiskt stöd eller incitament för åtgärder för främjande av restaurering och vård.

Vid sidan om närings-, trafik- och miljöcentralerna iståndsätter och vårdar också Forststyrelsens naturtjänster med budgetmedel vissa skyddsobjekt som avses i naturvårdslagen. Forststyrelsen restaurerar, iståndsätter och vårdar statliga naturskyddsområden och privata naturskyddsområden. När det gäller privata naturskyddsområden avgörs den objektspecifika arbetsfördelningen mellan respektive närings-, trafik- och miljöcentral och Naturtjänsternas regionorganisation.

Vårdbiotoper sköts inom ramen för de miljöavtal som ingår i det EU-medfinansierade systemet för miljöersättning, och under den nuvarande programperioden för EU:s gemensamma jordbrukspolitik (2014–2020) har vårdbiotoper kunnat iståndsättas med hjälp av ersättning för icke-produktiva investeringar. Den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (34/2015) möjliggör stöd för vård av skogshabitat i enskild skog vid miljöstödsobjekt och inom naturvårdsprojekt.

I den utvärdering av naturvårdslagens funktion som miljöministeriet beställde (Utvärdering av naturvårdslagstiftningen – Lagens funktion och utvecklingsbehov Miljön i Finland 27/2010, på finska) ansågs det att urvalet av metoder i lagen bör kompletteras för att skyddsmålen ska kunna nås. En slutsats var att det finns ett behov av att utveckla tryggheten av den biologiska mångfalden baserat på ekonomisk styrning och incitament. Genom propositionen fogas en ny stödordning till naturvårdslagen. Stödordningen kompletterar metoderna och de befintliga övriga ekonomiska incitamenten för att främja skyddet av den biologiska mångfalden.

3 Målsättning

3.1 Målen med tanke på den nationella lagstiftningen

Målet är att främja skydd och vård av den biologiska mångfalden genom att i naturvårdslagen i fråga om en stödordning för vård- och iståndsättningsåtgärder i naturvårdslagen avsedda naturtyper, arters livsmiljöer samt naturlandskap och kulturlandskap ta in de grundläggande bestämmelser och bestämmelser om bemyndigande att utfärda förordning som 80 § i grundlagen förutsätter. I lagen föreslås även andra ändringar som föranleds av den nya stödordningen.

Genom den föreslagna regleringen utformas en ny stödordning enligt naturvårdslagen inom ramen för vilken skyddet och värnandet av den biologiska mångfalden kan effektiviseras inom tillämpningsområdet för naturvårdslagen. Nya stödformer som föreslås är stöd som anvisas i form av varor eller tjänster. Med tjänster avses vård- och restaureringsåtgärder som gäller livsmiljöer och naturtyper, såsom slåtter, trädröjning och ordnade av betesgång, och med varor avses till exempel behövligt stängselmaterial.

Målet är att den nya stödordningen ska bestå av bestämmelser på lagnivå (det föreslagna nya 1 a kap. i naturvårdslagen) och behövliga stödspecifika förordningar av statsrådet, genom vilka det utfärdas sådana närmare bestämmelser som EU:s lagstiftning om statligt stöd förutsätter. Avsikten är att stödordningen ska tillämpas i Fastlandsfinland.

Under beredningen pågår ett projekt för en revidering av naturvårdslagen där målet är att bereda ett förslag till ändring av naturvårdslagen och naturvårdsförordningen i slutet av 2021. För att målen för programmet Helmi, som syftar till att förbättra livsmiljöerna, ska kunna nås

bör dock detta förslag till lag om ändring av naturvårdslagen lämnas så snart som möjligt under 2020, för att sådana åtgärder för istandsättning och vård av naturtyper och livsmiljöer som ingår i livsmiljöprogrammet ska kunna genomföras i synnerhet på privatägd mark. I förslaget föreslås sådana omedelbara ändringar som programmet Helmi föranleder. En mer omfattande granskning av lagstiftningen om åtgärder för främjande och stöd av den biologiska mångfalden görs i samband med revideringen av naturvårdslagen.

3.2 Målen med tanke på EU:s regler om statligt stöd

Med tanke på EU: regelverk är det viktigt att säkerställa att den föreslagna stödordningen är förenlig med reglerna om statligt stöd. Enligt EU-rätten är statligt stöd för företagsverksamhet i princip förbjudet (artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget). Ett offentligt stöd till ett företag kan ge företaget en selektiv ekonomisk fördel jämfört med andra konkurrerande företag, vilket kan snedvrída den inre marknadens funktion och konkurrensen på marknaden. Offentliga stöd till företagsverksamhet kan dock vara förenliga med den inre marknaden, om de främjar den allmänna ekonomiska utvecklingen och de mål som anges i EUF-fördraget.

EU-lagstiftning som gäller statligt stöd tillämpas om samtliga kriterier för statligt stöd uppfylls. Enligt EU-rätten utgör stöd statligt stöd endast om stödet beviljas enheter som bedriver ekonomisk verksamhet oavsett deras juridiska form. Kommissionen har gett detaljerade regler om hurdana statliga stöd som är tillåtna och om hurdana förfaranden som ska iaktas när stöd beviljas. Målet med den stödordning som nu föreslås är att främja skyddet och värnandet av den biologiska mångfalden på ett sätt som i medeltal inte främjar stödmottagarens ekonomiska verksamhet, vilket innebär att stödet oftast inte ger stödmottagaren någon nytta som kan mätas i pengar. Det kan antas att stödet till övervägande del riktas till områden där det inte bedrivs ekonomisk verksamhet. Stödet kan då i allmänhet inte bedömas som statligt stöd. Eftersom det trots allt är möjligt att beviljat stöd i vissa situationer kan uppfylla kriterierna för statligt stöd, bör stödordningen i sin helhet vara förenlig med regelverket om statligt stöd.

EU:s regelverk om statligt stöd möjliggör stöd och stödprogram, om den nationella regleringen är förenlig med de krav som ställs i EU:s lagstiftning om statligt stöd. EU-rätten innehåller inga materiella bestämmelser om stödordningar för främjande av biologisk mångfald. Den nationella lagstiftningen har därför en central roll när det gäller att föreskriva om ett sådant stöd och om förutsättningarna för stödet. I den föreslagna stödordningen är det fråga om tillämpning av bestämmelserna i EU:s allmänna gruppundantagsförordning eller i EU:s gruppundantagsförordning för jordbruket eller av EU:s bestämmelser om stöd av mindre betydelse.

Med den allmänna gruppundantagsförordningen avses kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget (EUT L 187/1, 26.6.2014), ändrad genom kommissionens förordning (EU) nr 2017/1084 av den 14 juni 2017, om ändring av förordning (EU) nr 651/2014 vad gäller stöd till hamn- och flygplatsinfrastruktur, vad gäller tröskelvärden för anmälan av stöd till kultur och bevarande av kulturarvet och stöd till idrottsinfrastruktur och multifunktionell rekreativinfrastruktur samt vad gäller stödordningar för regionalt driftstöd i de yttersta randområdena och om ändring av förordning (EU) nr 702/2014 vad gäller beräkningen av stödberättigande kostnader, och med gruppundantagsförordningen för jordbruket avses kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 (EUT L 193/1, 1.7.2014), genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden. Enligt artikel 14 i gruppundantagsförordningen för jordbruket ska stöd för investeringar i materiella eller immateriella tillgångar i jordbruksföretag som är knutna till primär jordbruksproduktion anses vara förenligt med den inre mark-

naden i den mening som avses i artikel 107.3 c i fördraget och undantas från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i fördraget om det uppfyller villkoren i punkterna 2–14 i den aktuella artikeln och i kapitel I. Undantagande från anmälningsskyldigheten innebär enligt artikel 14.3 d en situation där investeringen syftar till att uppfylla mål om ett miljö- och klimatvänligt jordbruk, bevara den biologiska mångfalden av arter och livsmiljöer och höja skönhets- eller rekreationsvärdet för allmänheten i ett Natura 2000-område eller ett annat system med höga naturvärden, vilka har fastställts i medlemsstaternas nationella eller regionala landsbygdsprogram, så länge investeringarna är icke-produktiva.

Med förordningar om stöd av mindre betydelse avses kommissionens de minimis-förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse (stöd av mindre betydelse) och kommissionens de minimis-förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn (stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn).

3.3 Målen med tanke på planeringen och förvaltningen av främjandet av biologisk mångfald

Målet är att främja restaurerings- vård- och iståndsättningsåtgärder på privatägd mark med anslag som anvisas i statsbudgeten. Ett ytterligare mål är att utveckla och diversifiera innehållet i och förfarandena enligt de bestämmelser om tryggnad av den biologiska mångfalden som baserar sig på naturvårdslagen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det viktigaste förslaget innebär att ett nytt 1 a kap. fogas till naturvårdslagen och att innehållet i 6 § ses över. I det föreslagna 1 a kap. (Stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden) finns bestämmelser om den behöriga myndigheten, stödet, grunderna för beviljande stöd, iakttagande av EU:s lagstiftning om statligt stöd, begränsningar i beviljandet av stöd, de åtgärder som får stöd, ansökan om stöd och om förutsättningarna för beviljande av stöd. Dessutom föreslås bestämmelser om bland annat beslut och avtal, avbrytande och återkrav av stöd samt om bokföring och rättsmedel.

Enligt förslaget ska närings-, trafik- och miljöcentralen vara stödmyndighet. Stödet föreslås vara beroende av prövning, och en förutsättning för stöd föreslås vara att anslag har anvisats för åtgärden. Enligt förslaget ska ingen ha subjektiv rätt att få stöd. Stödordningen ska enligt förslaget basera sig på ansökan eller på markägarens skriftliga samtycke och det stödbeslut som fattas eller det avtal som ingås med stöd av dessa. Enligt förslaget kan stödet bestå av varor och tjänster. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska också med stöd av lagstiftningen om offentlig upphandling sköta upphandlingen av de varor och tjänster som ska tillhandahållas som stödinsatser samt organisera det praktiska genomförandet av stödinsatsen och sköta uppgifter som gäller övervakning och återkrav av stödet. Till 6 § 2 mom. fogas enligt förslaget en bestämmelse om närings-, trafik- och miljöcentralens uppgift som stödmyndighet enligt den aktuella lagen.

Stöd som beviljas med stöd av det föreslagna nya kapitlet ska inte betraktas som statsunderstöd enligt statsunderstödslagen (688/2001).

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Genom förslaget införs en ny stödordning för stödinsatserna för restaurering, iståndsättning och vård av i naturvårdslagen avsedda arters livsmiljöer, naturtyper samt naturlandskap och kulturlandskap, vilken möjliggör nya stödformer för stödmottagaren, nämligen varor eller tjänster. Syftet med propositionen är att bidra till att på ett kostnadseffektivt sätt effektivisera uppnåendet av målen för skyddet av den biologiska mångfalden.

Medel och årsverkesresurser för verksamheten kommer att anvisas i budgeten till en del av miljöministeriets naturvårdsutgifter (för närvarande moment 35.10.21 Vissa utgifter för naturvård). Avsikten är att stöd enligt den föreslagna lagen ska kunna beviljas inom ramen för det maximibelopp som fastställts i statsbudgeten. Stödet föreslås vara beroende av prövning, på samma sätt som för närvarande gäller i fråga om genomförande av åtgärder för vård och iståndsättning. Beslut om anslagen fattas i samband med planen för de offentliga finanserna och i samband med budgetarna.

Den huvudsakliga administrativa konsekvensen kommer att vara att närings-, trafik- och miljöcentralen kan stödja åtgärder för vård och iståndsättning av naturtyper, arters livsmiljöer och landskap som omfattas av tillämpningsområdet för naturvårdslagen genom att upphandla varor och tjänster och överlåta dem till stödmottagaren. Inom den föreslagna stödordningen bör närings-, trafik- och miljöcentralen ha de resurser som behövs för uppgiften. En tydlig reglering som uppfyller grundlagens krav främjar även god förvaltning. Förutsättningarna för beviljande av stöd och den reglering som gäller farandet kommer att förenhetliga nuvarande praxis och i väsentlig grad öka insynen i verksamheten.

Det föreslagna stödet ger mer omfattande möjligheter än för närvarande att iståndsätta och vårda på privatägd mark belägna naturvärden som är viktiga med tanke på den biologiska mångfalden. Avsikten är att stödmottagarens tröskel för att ansöka om stöd ska bli lägre än vid statliga understöd. Strävan är att det ska vara så enkelt som möjligt för sökande (i typiska fall markägare) att bli beviljade stöd. Stödet antas också sporra markägarna till att vårda naturvärden och därmed öka naturvårdens godtagbarhet.

Målet med stödordningen är att främja skyddet av naturen på ett sätt som i medeltal inte främjar stödmottagarens ekonomiska verksamhet, vilket innebär att stödet i princip inte ger stödmottagaren någon nytta som kan mätas i pengar. Inom skattesystemet är utgångspunkten att understöd och stöd som fås som en förmån med penningvärde är skattepliktig inkomst, och därför har det i anknytning till ärendet väckts frågor om huruvida stödet trots allt under vissa omständigheter kan ge upphov till en förmån med penningvärde för markägaren. För att undanröja denna oklarhet och för att säkerställa att målen med stödordningen nås utreder och bereder finansministeriet sådana ändringar i skattelagstiftningen som ska säkerställa att iståndsättningen och vården inte ger upphov till skattepliktiga inkomster för stödmottagaren.

Med tanke på mervärdesbeskattningen handlar stödet inte om att närings-, trafik- och miljöcentralen bedriver affärsverksamhet. Närings-, trafik- och miljöcentralen har inte möjlighet att dra av den mervärdesskatt som ingår i upphandlingen av en vara eller tjänst. Skatten ingår således som en dold skatt i den vara eller tjänst som närings-, trafik- och miljöcentralen ordnar för stödmottagaren.

I stödordningen bestäms ansvarsfördelningen mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och parterna i ett upphandlingskontrakt som gäller varor och tjänster på basis av avtal. Den aktör som svarar för det praktiska genomförandet av stödet svarar enligt skadeståndslagen

RP 116/2020 rd

(412/1974) för skada som aktören orsakat i sin verksamhet. Statens ansvar aktualiseras i de situationer som avses i 3 kap. 2 § i skadeståndslagen, om stödinsatserna orsakar skada.

Den stödordning som föreslås i propositionen bör anpassas till EU:s gällande lagstiftning om statligt stöd vid respektive tidpunkt. De föreslagna bestämmelserna i 1 a kap. kan i fortsättningen behöva ses över på grund av ändringar i EU:s lagstiftning om statligt stöd. De stödspecifika förordningar som utfärdas med stöd av den föreslagna lagen kommer därför att vara temporära. Också de förordningar som utfärdas kan behöva ses över med anledning av ändringar i EU:s bestämmelser om statligt stöd.

5 Alternativa handlingsvägar

Som en alternativ handlingsmodell utreddes möjligheten att utarbeta en sådan förordning av statsrådet som får utfärdas med stöd av 8 § i statsunderstödslagen (688/2001). Förordningen skulle ha innehållit närmare bestämmelser om hur statsunderstöd ska beviljas, utbetalas och användas i enlighet med budgeten. Enligt statsunderstödslagen ska understöd dock ges i form av pengar eller finansieringstillgångar. Tillämpning av statsunderstödslagen innebär således att det till en sökande som fått ett positivt understödsbeslut betalas understöd enligt beslutet i penningform. Understödstagaren upphandlar sedan själv de varor och tjänster som behövs för verksamheten eller vidtar behövliga åtgärder. Även andra eventuella insatser inom ramen för understödet sköts då av understödstagaren.

Användningen av understöd i form av statsunderstöd bygger på understödstagarens egen verksamhet. Mottagaren skaffar den vara eller tjänst som behövs eller agerar själv på det sätt som understödsbeslutet förutsätter. I systemet för statsunderstöd kan en statlig myndighet inte skaffa en tjänst eller vara för att överlåta den som understöd till understödstagaren. Med beaktande av målen för stödinsatserna för åtgärder för främjande av den biologiska mångfalden och vikten av att organisera genomförandet av stödinsatserna på ett effektivt och lönsamt sätt, är användningen av understöd enligt statsunderstödslagen inte alltid ett ändamålsenligt alternativ.

6 Remissvar

Utlåtanden begärdes av 39 intressenter via tjänsten Utlåtande.fi under tiden den 13 maj–8 juni 2020. Det inkom 28 remissyttranden. Yttranden lämnades av justitieministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral, Finlands viltcentral, Museiverket, Skatteförvaltningen, Naturresursinstitutet, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Sydöstra Finland, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Mellersta Finland, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, Finlands djurskyddsförbund rf, BirdLife Finland rf, WWF, Natur och Miljö rf, Finlands Kommunförbund rf, Pihvikarjaliitto ry, Skogsindustrin rf, Kulturmärksförening rf, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry och Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Sametinget, Suomen ympäristöoikeustieteen Seura ry samt vissa enskilda. Även andra än de som nämndes i sändlistan fick yttra sig. Yttranden är tillgängliga i tjänsten Utlåtande.fi. Ett sammandrag av yttrandena har publicerats i projektdokumentationen. Yttranden inkom både om utkastet till lag och om det utkast till förordning att tillämpa på istandsättning och vård av vårdbiotoper som var på remiss samtidigt.

Remissinstanserna understödde generellt stödordningen för främjande av den biologiska mångfalden och ansåg den vara motiverad som ett nytt instrument i naturvårdslagen och att den skyndsamt bör träda i kraft. I yttrandena framfördes vissa behov av ändringar i bland annat frågor med anknytning till EU:s lagstiftning om statligt stöd och frågor som gäller förfa-

randena. Likaså anfördes behov av att se över innehållet i de föreslagna paragraferna, valet av författningsnivå och bestämmelserna om bemyndigande, med hänsyn till kraven i grundlagen. Utifrån remissvaren har det gjorts vissa ändringar i paragraferna. Till lagen har fogats en paragraf som gäller bokföring. Bestämmelserna om bemyndigande att utfärda förordning och motiveringen till bestämmelserna har preciserats och vissa bemyndiganden har slopats. Den allmänna beskrivningen av stödordningen har utvidgats och kompletterats bland annat i fråga om skadeståndsansvar, och bestämmelserna om närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter och om stödordningens tillämpningsområde som en del av naturvårdslagen har preciserats. Motiveringen till paragraferna har förtydligats bland annat i fråga om regleringen av statligt stöd och den skattemässiga behandlingen av stödet.

7 Specialmotivering

6 §. Förvaltningen av naturvården. Enligt förslaget ska 2 mom. ändras på så sätt att där anges närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter inom ordningen enligt 1 a kap. för stödinsatser för att skydda och värna den biologiska mångfalden.

Enligt det nya 2 mom. ska centralerna vara stödmyndigheter enligt 1 a kap. inom respektive område. Centralen ska sköta de uppgifter som anges i det kapitlet och som ingår i de föreslagna 6 b, 6 f, 6 i och 6 j.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska ansvara för de stödrelaterade uppgifter som gäller genomförande, styrning, övervakning och främjande av stödinsatserna. Uppgifterna avses vara stödmyndigheternas viktigaste uppgifter i det praktiska ordnandet av stödinsatserna. Stödinsatserna kan bestå av en enda åtgärd eller en åtgärd i flera delar.

1 a kap. Stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden. Det föreslås att till lagen fogas ett nytt 1 a kap. med nya 6 a–6 m §. Det nya kapitlet ska tillämpas på stödinsatser för att skydda och värna den biologiska mångfalden. I kapitlet föreslås bestämmelser om en ny stödordning som ska bidra till att säkerställa att målen för skyddet av den biologiska mångfalden nås. Stöd som beviljas med stöd av det föreslagna kapitlet ska inte betraktas som statsunderstöd enligt statsunderstödslagen (688/2001).

Avtalsförhållandet mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och det företag som levererar stödet ska enligt förslaget basera sig på ett upphandlingskontrakt som ingåtts om stödet. Förhållandet mellan centralen och stödmottagaren ska å sin sida grunda sig på ett stödbeslut som kan innehålla stöd villkor och, i vissa situationer, på avtal.

6 a §. Stöd. Paragrafen avses gälla stöd för åtgärder för vård och restaurering av i lagen avsedda naturtyper, arters livsmiljöer, naturlandskap och kulturlandskap.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska stödet för åtgärder för främjande av skyddet av biologisk mångfald vara beroende av prövning, och det ska kunna beviljas inom ramen för det maximala belopp som fastställts i statsbudgeten. Ingen har subjektiv rätt till stöd. Stödet kan bestå av varor och tjänster. Stödet ska således kunna omfatta både varor och tjänster eller någondera av dem, beroende på typen av vård- eller iståndsättningsbehov. Typiskt sett kommer det att vara fråga om stöd i form av tjänster. Åtgärder som kan komma i fråga om vård- och iståndsättningsåtgärder är exempelvis slåtter, avlägsnande av träd, röjning, avbränning eller betesgång, inklusive eventuell inhyrning av betesdjur. Med varor avses exempelvis stängselmaterial som betesgången kräver.

Enligt 2 mom. får närings-, trafik- och miljöcentralen bevilja det stöd som avses i kapitlet efter ansökan och med stöd av markägarens samtycke. I en situation där stödet kommer att främja stödmottagarens ekonomiska verksamhet ska det enligt förslaget beviljas endast på grundval av ansökan. Förfarandet bidrar till att säkerställa att villkoren enligt Europeiska unionens regler om statligt stöd uppfylls. Syftet med stödordningen för vård och iståndsättning av i naturvårdslagen avsedda arters livsmiljöer samt i den lagen avsedda naturtyper och landskap är dock att främja den biologiska mångfalden på ett sätt som inte i snitt främjar stödmottagarens ekonomiska verksamhet, vilket innebär att stödet i allmänhet inte ger stödmottagaren någon nytta som kan mätas i pengar. Det kan antas att stödet till övervägande del kommer att riktas till sådana områden och objekt där det inte bedrivs någon ekonomisk verksamhet. Närings-, trafik- och miljöcentralen bedömer i respektive fall om de planerade vård- och iståndsättningsåtgärderna främjar stödmottagarens ekonomiska verksamhet. I praktiken kommer närings-, trafik- och miljöcentralen och markägaren att ha kontakt och förhandla om vilka åtgärder som behövs innan stödet beviljas. De infaller också innan den faktiska ansökan ges in eller samtycket lämnas. Markägarens rättssäkerhet måste säkerställas, och därför ska samtycket till att stöd beviljas alltid ges skriftligen.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Genom förordningen ska det gå att utfärda närmare bestämmelser om stödet. Avsikten är att de stödspecifika bestämmelserna om stödinnehållet ska utfärdas genom förordning av statsrådet, vilket innebär att den föreslagna lagen och den stödspecifika förordningen tillämpas vid stöd. Bemyndigandena att utfärda förordning är nödvändiga i synnerhet med anledning av de villkor för beviljande av statligt stöd som bestäms separat för varje stöd. I fråga om bemyndigandena har 80 § 1 mom. i grundlagen beaktats. Enligt det momentet ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Det går dock att genom lag bemyndiga myndigheter att utfärda närmare bestämmelser om sådant som är av mindre betydelse för individens rättigheter och skyldigheter. Behörigheten för den som utfärdar bemyndigandet begränsas i fråga om den aktuella stödordningen i synnerhet av den reglering av statligt stöd som bygger på EU-lagstiftning. De stödspecifika bestämmelser som utfärdas genom förordning är till sin natur reglering som specificerar lagen.

6 b §. Ordnande av stöd. I paragrafen föreslås bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter vid ordnandet av stödet.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska förbereda upphandlingen av stödet, fatta upphandlingsbeslut och ingå upphandlingskontrakt. Till dess uppgifter hör också att genomföra upphandlingen i praktiken och att ordna överlåtelsen av stödet i praktiken på basis av stödbeslutet samt att sköta andra organiseringsuppgifter som krävs för stödinsatserna. Bestämmelser om centralens uppgifter finns också i flera paragrafer i det föreslagna 1 a kap. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska också planera stödinsatserna. Med detta avses emellertid inte planering av hur stödet i ett enskilt fall genomförs, vilket i princip ankommer på den som ansöker om stöd.

Det föreslagna 2 mom. avses innehålla en informativ hänvisning till att lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) ska tillämpas på sådan upphandling. Om en upphandling ligger under det nationella tröskelvärdet ska närings-, trafik- och miljöcentralens interna föreskrifter och anvisningar om småskalig upphandling tillämpas på upphandlingen. I praktiken kan centralerna utnyttja Hansel Ab:s ramavtal vid upphandling. Också finansministeriets handbok om upphandling, Valtion hankintakäsikirja (2017), innehåller rekommendationer när det gäller småskalig upphandling.

RP 116/2020 rd

En närings-, trafik- och miljöcentralen kan skaffa tjänster också av den som ansöker om stöd eller markägaren. I så fall är det inte fråga om stöd enligt stödordningen, utan om upphandling och tillhörande upphandlingskontrakt enligt den aktuella paragrafen.

6 c §. Tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning. Paragrafen avses innehålla bestämmelser om hur stödordningen förhåller sig till Europeiska unionens lagstiftning.

I 1 mom. finns en allmän bestämmelse om tillämpningen av Europeiska unionens regler om statligt stöd. Till den del stöd riktas till ett företags eller någon annan sammanslutnings ekonomiska verksamhet ska dessutom Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd tillämpas. Beroende på stödet är det fråga om stöd som omfattas antingen av den allmänna gruppundantagsförordningen eller av gruppundantagsförordningen för jordbruket eller så av någon de minimis-förordning, såsom anges i avsnitt 3.2 som gäller propositionens mål.

EU:s regler om statligt stöd möjliggör stöd och stödprogram, om den nationella regleringen är förenlig med de krav som ställs i EU:s regelverk om statligt stöd. EU-rätten innehåller inga materiella bestämmelser om stödordningar för främjande av åtgärder för den biologiska mångfalden. Således har den nationella lagstiftningen en central roll när det gäller att föreskriva om sådant stöd och om förutsättningarna för sådant stöd.

Den allmänna gruppundantagsförordningen om statligt stöd gör det möjligt för medlemsstaterna att införa statliga stödordningar och bevilja stöd utan föregående godkännande från kommissionen. En sammanställning i efterhand behövs dock, och kommissionen kan kontrollera dessa stödordningar och stöd.

Stödordningar och stöd enligt den allmänna gruppundantagsförordningen ska uppfylla de allmänna kraven i kapitel I i förordningen och de tillsynskrav som avses i kapitel II. Kommissionen har också utfärdat riktlinjer för stöd och stödordningar för miljöskydd och energi (2014/C 200/01, EUT C 200/19, 28.6.2014). Kommissionen tillämpar riktlinjerna vid bedömningen av sådana stöd och stödordningar som förutsätter förhandsanmälan om statligt stöd till kommissionen och kommissionens förhandsgodkännande.

När det gäller stöd som riktas till jordbruk tillämpas i princip gruppundantagsförordningen för jordbruket. Stödordningen ska uppfylla de allmänna kraven i kapitel I i förordningen och övervakningskraven i kapitel II samt de stödspecifika kraven. Enligt gruppundantagsförordningen för jordbruket ska medlemsstaterna, senast tio arbetsdagar innan en stödordning som är undantagen från anmälningsskyldigheten i förordningen träder i kraft eller ett stöd för särskilda ändamål som är undantaget enligt förordningen beviljas, lämna kommissionen en sammanfattande information om uppgifterna om stödet.

Det bör vidare noteras att iakttagandet av EU:s regler om statligt stöd också kan basera sig på tillämpningen av förordningen om beviljande av stöd av mindre betydelse, s.k. de minimis-stöd (kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013, 1408/2013 eller 717/2014). När det gäller miljöåtgärder inom skogsbruket kan den allmänna de minimis-förordningen eller riktlinjerna för statligt stöd inom jord- och skogsbrukssektorn eventuellt i vissa situationer bli tillämpliga.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Det föreslås att närmare bestämmelser om beviljande, begränsning och användning av sådant stöd som är förenligt med EU:s regelverk om statligt stöd och om stödmottagarens skyldigheter ska få utfärdas genom förordning av statsrådet. I praktiken innebär detta att det genom förordning kommer att utfärdas stödspecifika bestämmelser om de krav i fråga om olika stödkategorier som anges i

RP 116/2020 rd

EU:s regler om statligt stöd. Bestämmelserna kan gälla exempelvis förutsättningar för beviljande av stöd, stödnivåer och beräkningsgrunder för stödet som baserar sig på den tillämpliga gruppundantagsförordningen. Stödspecifika närmare förutsättningar utfärdas alltid genom statsrådets förordning. Bemyndigandet är nödvändigt eftersom de stödspecifika bestämmelserna kan variera beroende på kraven i de EU-regler för statligt stöd som är tillämpliga i det enskilda fallet.

6 d §. *Sökande och den som ger samtycke.* Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om vem som kan beviljas stöd.

Enligt det föreslagna 1 mom. kan stöd sökas eller samtycke till stöd ges av fysiska personer, företag eller andra sammanslutningar eller offentliga samfund, med undantag av staten. Avsikten är att stöd ska kunna sökas och samtycke till stöd lämnas av flera tillsammans. För att visa vem som har rätt att föra talan ska det då till ansökningshandlingarna fogas ett bevis på befullmäktigandet exempelvis i form av en fullmakt. Bestämmelser om givande av fullmakt finns i 2 kap. i lagen om rättshandlingar på förmyndhetsrättens område (228/1929).

Det bör noteras att EU-reglerna för statligt stöd medför vissa begränsningar i fråga om stödberättigande. Dessa begränsningar måste iaktas och närmare bestämmelser om dem utfärdas med stöd av den föreslagna 6 c §.

6 e §. *Ansökan om stöd.* Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om ansökan om stöd.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse om att stöd ska sökas hos närings-, trafik- och miljöcentralen. Stöd ska sökas eller samtycke ges i skriftlig form innan den åtgärd som får stöd inleds. Med detta avses att stöd inte kan sökas eller samtycke inte ges, om den berörda åtgärden redan har inletts. Kravet hänför sig till kraven i EU:s regler om statligt stöd, enligt vilka stödet ska ha en stimulanseffekt i enlighet med antingen artikel 6 i den allmänna gruppundantagsförordningen eller artikel 6 i gruppundantagsförordningen för jordbruket. Detta ska inte anses vara fallet om åtgärden redan har inletts innan stödet söks. I 1 mom. föreslås dessutom en bestämmelse om att stöd inte ska kunna beviljas innan den tid har löpt ut under vilken ett annat stöd som beviljats för samma åtgärd ger effekter. Det stöd som beviljats tidigare kan ha en viss period under vilken det ger effekter. Under den tiden ska stöd således inte få beviljas för samma åtgärd.

Stöd ska också kunna beviljas på närings-, trafik- och miljöcentralens eget initiativ på basis av markägarens skriftliga samtycke.

Enligt det föreslagna 6 e § 1 mom. ska stödansökan innehålla vissa basuppgifter. De gäller sökanden, projektet eller åtgärden (verkställighetsplan), de stödberättigande kostnaderna, grunderna för beräkning av kostnaderna, offentlig finansiering och andra viktiga omständigheter som har betydelse för projektet eller åtgärden. Viktiga omständigheter som ska anges i ansökan är bland annat en redogörelse för den nytta som stödåtgärden har för de arter, naturtyper, naturlandskap eller kulturlandskap som avses i lagen.

Stödansökan ska innehålla uppgift om annan offentlig finansiering som erhållits för projektet eller åtgärden. Avsikten är att ta reda på och att på det sätt som anges i fråga om 6 g § se till att det inte har beviljats någon annan överlappande offentlig finansiering för samma åtgärd. Med annan offentlig finansiering avses andra understöd eller bidrag som beviljats av offentliga medel för samma åtgärd. Det kan exempelvis röra sig om stöd för vård av skogshabitat i enskild skog vid miljöstödsobjekt eller inom naturvårdsprojekt med stöd av den temporära la-

RP 116/2020 rd

gen om finansiering av hållbart skogsbruk (lagen om finansiering av hållbart skogsbruk upphörde att gälla den 1 februari 2015 och den temporära lagen gäller till och med den 31 december 2020). Dessutom är det möjligt att stödja bland annat vården av vårdbiotoper med stöd av miljöersättningsystemet inom programmet för utveckling av landsbygden. Programmet innefattar också stöd för icke-produktiva investeringar i inledande röjning och stängsling av vårdbiotoper.

Bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003) ska tillämpas på utredning av ett ärende till övriga delar när inget annat anges i den föreslagna lagen. Vid behov ska stödmyndigheten med stöd av 31 § i förvaltningslagen kunna begära ytterligare utredningar av sökanden. Enligt 31 § 2 mom. i förvaltningslagen ska en part lägga fram utredning om grunderna för sina yrkanden. Parten ska dessutom också i övrigt medverka till utredningen av ett ärende som han eller hon har inlett. Således ska sökanden i samband med ansökan lämna riktiga och tillräckliga uppgifter om ändamålet med stödet, det planerade genomförandesättet, åtgärdens nytta för restaureringen, iståndsättningen och vården av naturtyper, arternas livsmiljöer, naturlandskap och kulturlandskap och om andra omständigheter som myndigheten behöver känna till för att avgöra ansökan. Ansökan och den utredning som eventuellt begärts av sökanden med stöd av förvaltningslagen utgör grunden för att närings-, trafik- och miljöcentralen får de uppgifter den behöver för behandlingen av stödansökan och för beslutsprövningen. Den som ansöker om stöd ska ansvara för att uppgifterna är riktiga.

På ansökan om stöd ska också tillämpas lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003, nedan lagen om elektronisk kommunikation). Enligt 1 § i lagen om elektronisk kommunikation hör bland annat förvaltningsärenden till lagens tillämpningsområde. I 9 § i lagen om elektronisk kommunikation finns bestämmelser om uppfyllande av krav på skriftlig form. Enligt bestämmelserna uppfyller också elektroniska dokument som sänts till en myndighet kravet på skriftlig form vid anhängiggörande och behandling av ärenden. Ett elektroniskt dokument som kommit in till en myndighet behöver inte kompletteras med en underskrift, om dokumentet innehåller uppgifter om avsändaren och om det inte finns anledning att betvivla dokumentets autenticitet eller integritet. Om ett elektroniskt dokument som sänts till en myndighet innehåller utredning om ett ombuds behörighet, behöver ombudet inte lämna in fullmakt. Myndigheten kan dock förordna att en fullmakt ska lämnas in, om den har anledning att betvivla ombudets behörighet eller behörighetens omfattning.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Enligt förslaget får närmare bestämmelser om innehållet i stödansökan utfärdas genom förordning av statsrådet. Det behövs mer detaljerade bestämmelser på förordningsnivå vad som krävs i fråga om innehållet beroende på stödbjekt. Exempelvis är de närmare villkoren för ansökningar som gäller vård och iståndsättning av vårdbiotoper inte desamma som villkoren när det gäller vård av arternas livsmiljöer och landskapsvård. Utöver de stödspecifika kraven på innehållet i ansökningar enligt förordning tillämpas också 6 e § i naturvårdslagen.

6 f §. Ansökningstid och information. Här föreslås bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter i anslutning till stödinsatserna.

Med stöd av den föreslagna paragrafen kan närings-, trafik- och miljöcentralen i vissa fall fastställa en ansökningstid för stödet. Avsikten är att öppna för nya utlysningar kontinuerligt eller enligt vad som krävs för stödinsatserna.

Dessutom ska närings-, trafik- och miljöcentralen öppet informera om möjligheten att ansöka om stöd, om det förfarande som ska iakttas vid ansökan samt om förutsättningarna och villkoren för beviljande av stöd. Informationen om stödordningen kan ges i det allmänna datanätet

på myndighetens webbplats, dvs. i praktiken på närings-, trafik- och miljöcentralens webbplats. Vid behov kan även andra informationskanaler användas.

6 g §. Förutsättningar för beviljande av stöd. I paragrafen föreslås bestämmelser om förutsättningarna och begränsningarna för beviljande av stöd. Stödet ska vara beroende av prövning på det sätt som föreslås i 6 a §. Beviljandet av stöd ska basera sig på en helhetsbedömning.

Enligt 1 mom. ska den centrala faktorn vid prövningen av förutsättningarna för beviljande av stöd vara att den åtgärd som stöds utifrån en helhetsbedömning främjar uppnåendet av målen för att skydda den biologiska mångfalden. Prövningen av beviljande av stöd ska till centrala delar basera sig på de beslut om skydd av arter, skydd av naturtyper eller landskapsvård som fattas med stöd av naturvårdslagen och dessutom på målen i programmet Helmi. Inom programmet Helmi, som startats för att förbättra livsmiljöerna, uppställs mål för iståndsättning och vård av livsmiljöerna fram till 2030. Det föreslås att beviljandet av stöd också ska villkoras av att samma åtgärd inte har beviljats någon annan offentlig finansiering.

Med stöd av den föreslagna 6 c § ska dessutom EU:s stödspecifika krav uppfyllas. Kraven baserar sig på den gruppundantagsförordning (*den allmänna gruppundantagsförordningen eller gruppundantagsförordningen för jordbruket*) som är tillämplig i varje enskilt fall, och i fråga om dem kommer det i denna stödordning att utfärdas bestämmelser på förordningsnivå. Enligt den föreslagna 6 a § ska en ytterligare förutsättning för beviljande av stöd vara att den finansiering som behövs finns i statsbudgeten och att miljöministeriet har anvisat närings-, trafik- och miljöcentralen ett behövligt anslag. I praktiken kan insatserna inom stödet fördelas på olika närings-, trafik- och miljöcentralers verksamhetsområden allteftersom miljöministeriet anvisar anslag för stödsatser.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att stödet kan täcka kostnaderna helt eller delvis. Grunden för beräkningen av stödet ska vara priset på försäljning av den vara eller tjänst som krävs för stöd, inklusive mervärdesskatt, till närings-, trafik- och miljöcentralen. Stödnivån kommer att bero på bestämmelserna i den relevanta gruppundantagsförordningen.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Genom förordning ska det få utfärdas närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av stöd, stödbeloppet och stödets omfattning samt grunderna för bestämmande av stöd. Ett bemyndigande behövs för att stödspecifika bestämmelser ska kunna tas in i förordningen. Exempelvis kan de närmare villkoren för ansökningar som gäller vård och iståndsättning av vårdbiotoper avvika från villkoren när det gäller vård av arternas livsmiljöer och landskapsvård. Utöver de stödspecifika kraven på innehållet i ansökningar enligt förordning tillämpas också 6 g § i naturvårdslagen. Dessutom bör det noteras att EU:s regler om statligt stöd kan medföra behov av att reglera stödnivåerna. Ett bemyndigande att utfärda förordning som gäller detta ingår i den föreslagna 6 c §.

6 h §. Återtagande av stödansökan eller samtycke. Paragrafen gäller rätt att återta stödansökan eller ett samtycke.

Enligt den första meningen i det föreslagna 1 mom. kan den som ansöker om stöd återta ansökan eller markägaren sitt samtycke helt eller delvis fram till delfäendet av stödbeslutet. Bestämmelser om delgivning och delfående i ärenden finns i 9 kap. i förvaltningslagen. Exempelvis sker en vanlig delgivning enligt 59 § i förvaltningslagen per post genom brev till mottagaren. Mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsänts, om inte något annat visas. Med stöd av den andra meningen i samma moment ska sökanden

utan dröjsmål skriftligen underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om att stödansökan har återtagits.

Sökanden ska med stöd av det föreslagna 2 mom. kunna återta stödansökan och markägaren sitt samtycke senare än vad som anges i 1 mom. Detta ska vara möjligt vid force majeure, dvs. ett oöverstigligt hinder, eller om något annat exceptionellt förhållande föreligger som hindrar stödinsatsen. Force majeure kan manifesteras på olika sätt, men hindret ska vara så pass betydande att sökanden inte har kunnat agera inom den tid som avses i 1 mom. Med force majeure ska avses en oförutsedd exceptionell händelse utanför parternas kontroll som hindrar att stödet tas emot. En sådan händelse är exempelvis en naturkatastrof eller ett störningstillstånd i samhället. Det beror på stödinsatsen vad som ska anses vara ett exceptionellt förhållande som hindrar insatsen. I praktiken ska sökanden åberopa att force majeure eller en exceptionell omständighet föreligger och lägga fram en utredning om detta i sin anmälan om återtagande. Om stödmottagaren inte själv kan genomföra återtagandet exempelvis på grund av bristande rätts-handlingsförmåga, har hans eller hennes rättsinnehavare rätt att föra talan i enlighet med vad som föreskrivs om det någon annanstans i lag.

6 i §. Beslut och avtal. Enligt förslaget ska stödet basera sig på närings-, trafik- och miljöcentralens beslut. Dessutom avses paragrafen gälla avtal.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen fatta ett skriftligt beslut om stödet. Beslut ska fattas även i fråga om anmälan om återtagande av stödansökan.

Beslutet kan vara positivt eller negativt. På beslutet ska enligt förslaget dessutom tillämpas bestämmelserna i förvaltningslagen exempelvis när det gäller beslutets form (43 §), innehåll (44 §) och motivering (45 §). Också lagen om elektronisk kommunikation kan tillämpas bland annat vid elektronisk signering av beslutshandlingar och elektronisk delgivning (4 kap.), om myndighetens system möjliggör det.

Ett positivt stödbeslut ska innehålla uppgift om stödets maximibelopp, stödets penningvärde inklusive mervärdesskatt, stödvillkoren samt grunderna för beviljande av stöd, för avbrytande och återkrav av stöd och för övervakning av användningen av stödet.

Med stöd av 3 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen vid behov också kunna ingå avtal med stödmottagaren om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. Avtalet ska innehålla bland annat uppgift om avtalsparternas uppgifter och ansvar i fråga om stödinsatserna och efter behov också andra detaljer. Om stödet beviljas på grundval av markägarens skriftliga samtycke ska det alltid krävas ett avtal. Närings-, trafik- och miljöcentralen får i dessa situationer inte meddela ett positivt beslut innan markägaren och centralen har ingått ett avtal om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. Förfarandet är således identiskt med förutsättningen för att inrätta ett privat naturskyddsområde enligt 24 § i naturvårdslagen.

Enligt det föreslagna 5 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i stödbeslutet och avtalet utfärdas genom förordning av statsrådet. De stödspecifika, preciserande bestämmelserna kommer således att utfärdas på förordningsnivå.

6 j §. Avbrytande och återkrav av stöd. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om avbrytande och återkrav av stöd. Det är med tanke på ordnandet av stödinsatserna i praktiken och resursallokeringen motiverat att uppgifterna anförtros närings-, trafik- och miljöcentralen.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om grunderna för när närings-, trafik- och miljöcentralen ska avbryta genomförandet av stödinsatserna. Centralen ska fatta ett beslut om avbrytande där det bestäms att stöd som redan överlåtits eller stödbeloppet helt eller delvis återkrävs. Förutsättningarna för avbrytande är av två slag.

Enligt 1 punkten föreligger en grund för avbrytande i en situation där det är uppenbart att stödmottagaren har låtit bli att uppgä eller har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter om en sådan omständighet som väsentligt har kunnat inverka på erhållandet av stödet, stödbeloppet eller stödvillkoren eller att stödmottagaren använder stödet för ett väsentligen annat ändamål än vad det har beviljats för i stödbeslutet eller stödmottagaren i övrigt väsentligen bryter mot stödvillkoren. Enligt den föreslagna 2 punkten är en grund för avbrytande att Europeiska unionens lagstiftning om det berörda stödet förutsätter detta.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan närings-, trafik- och miljöcentralen besluta att inte återkräva stödet eller en del av det, om stödmottagaren har rättat det förfarande som anges i underpunkterna till 1 mom. 1 punkten och uppnåendet av målen för stödet inte har äventyrats. Huruvida stödet återkrävs är då beroende av närings-, trafik- och miljöcentralens prövning.

6 k §. *Ränta och dröjsmålsränta.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om ränta och dröjsmålsränta.

I det belopp som återkrävs ska närings-, trafik- och miljöcentralen räknat från den dag då stödet beviljades inkludera en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) ökad med tre procentenheter. Om det återkrävda beloppet inte betalas senast på den förfallodag som satts ut av stödmyndigheten, ska en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen betalas på beloppet.

6 l §. *Bokföring.* Paragrafen innehåller bestämmelser om stödmottagarens skyldigheter.

Enligt bestämmelsen ska stödmottagaren över åtgärder eller projekt som avser stöd enligt lagen föra bokföring enligt bokföringslagen (1336/1997) med hjälp av ett eget kostnadsställe eller på annat sätt så att användningen av stödet kan övervakas utan svårighet. Stödmottagaren ska också bevara alla verifikat som hänför sig till det projekt som får stöd i enlighet med bokföringslagen.

6 m §. *Begäran om omprövning och sökande av ändring i beslut som gäller stöd.*

Enligt det föreslagna 1 mom. får omprövning begäras i närings-, trafik- och miljöcentralens beslut enligt det föreslagna kapitlet på det sätt som anges i förvaltningslagen.

Med stöd av 2 mom. går det att söka ändring i ett beslut som gäller begäran om omprövning genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

De föreslagna lagbestämmelserna ska utgöra grundvalen för stödordningen. De gör det möjligt att överlåta en vara eller tjänst som tillhandahålls som stöd enligt prövning till stödmottagaren, när stödspecifika bestämmelser tas in i en statsrådsförordning som gäller den berörda stödformen. I praktiken kommer det alltid att behövas en separat förordning för varje stödform. Det finns bemyndiganden i paragrafen 6 a, 6 c, 6 e, 6 g ja 6 i. Bemyndigandena att utfärda förord-

RP 116/2020 rd

ning är nödvändiga eftersom de stödspecifika bestämmelserna kan variera beroende på kraven i de EU-regler för statligt stöd som är tillämpliga i det enskilda fallet.

Avsikten är att med stöd av de föreslagna bemyndigandena och 7 c § i lagen om statsbudgeten (423/1988) hösten 2020 utfärda en första temporär förordning av statsrådet. Den ska enligt avsikt tillämpas på stöd för iståndsättning och vård av vårdbiotoper. Restaurering och iståndsättning av vårdbiotoper ingår i programmet Helmi. Det är en del av programmet för statsminister Sanna Marins regering och avses främja skyddet av den biologiska mångfalden, vilket framgått redan tidigare. Ett utkast till förordning av statsrådet och motiveringspromemoria var ute på remiss samtidigt med propositionsutkastet.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 november 2020.

10 Verkställighet och uppföljning

Miljöministeriet följer hur stödordningen fungerar. Närings-, trafik- och miljöcentralerna ger akt på genomförandet av planerna och åtgärderna för att värna den biologiska mångfalden.

11 Förhållande till budgetpropositioner

Propositionen hänför sig till sjätte budgetpropositionen för 2020 och avses bli behandlad i samband med den. Ändringen kommer också att beaktas i momentets beslutsdel i budgetpropositionen för 2021.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Allmänt

De föreslagna bestämmelserna innehåller bemyndiganden att utfärda förordning, och därför måste propositionen granskas i ljuset av 80 § i grundlagen.

De grundläggande fri- och rättigheter som väsentligen anknyter till de föreslagna bestämmelserna är jämlikhet (GL 6 §), ansvar för miljön (GL 20 § 1 mom.) och rättsskydd (GL 21 §).

12.2 Krav som följer av 80 § i grundlagen

Genom propositionen inrättas en ny stödordning. Paragraferna kommer att utgöra de grundläggande bestämmelserna om ordningen, medan stödspecifika bestämmelser som preciserar lagen kommer att utfärdas genom förordning av statsrådet. Det stöd som avses i propositionen är beroende av prövning och kan beviljas endast inom ramen för anslag som tas in i statsbudgeten. Ingen har subjektiv rätt till stödet. I sådana situationer har grundlagsutskottet i fråga om stöd som beviljas för skogsbruk ansett (GrUU 46/2006 rd, s. 2–3) att det enligt 7 c § i lagen om statsbudgeten genom förordning av statsrådet kan utfärdas närmare bestämmelser om användningen av ett anslag i enlighet med budgeten. En ytterligare aspekt i bedömningen var att stöden var kopplade till EU: s lagstiftning om ekonomiskt stöd och krävde kommissionens godkännande.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Den som utfärdar förordning kan emellertid genom lag bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om sådant som är av mindre betydelse för indi-

RP 116/2020 rd

videns rättigheter och skyldigheter (RP 1/1998 rd, s. 132). När det gäller bestämmelser om bemyndigande i lag har det i grundlagsutskottets etablerade praxis ställts krav på att bestämmelserna ska vara exakta och noggrant avgränsade (GrUU 25/2005 rd, s. 4, och GrUU 1/2004 rd, s. 2). Innehållet i bemyndigandet att utfärda förordning ska klart framgå av lagen och det ska också avgränsas tillräckligt tydligt.

I propositionen ingår bemyndiganden för statsrådet att utfärda förordning i 6, 6 a–6 c och 6 g–6 j §. Den föreslagna 6 a § innehåller grundläggande bestämmelser om stödet och ett bemyndigande för statsrådet att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om innehållet i stödet. Stödet ska basera sig på anslag i statsbudgeten. Med stöd av bemyndigandet i den föreslagna 6 e § ska de närmare bestämmelserna gälla ansökan om stöd och innehållet i stödansökan. Bemyndigandet i 6 i §, som gäller beslut och avtal, ger statsrådet rätt att utfärda närmare bestämmelser om beslutets och avtalets innehåll. Med stöd av bemyndigandet i den föreslagna 6 c § kan det genom förordning utfärdas närmare bestämmelser som baserar sig på EU:s regler om statligt stöd. I den föreslagna stödordningen ska EU:s regler om statligt stöd tillämpas stödspecifikt beroende på om det statliga stödet omfattas av den allmänna gruppundantagsförordningen, gruppundantagsförordningen för jordbruket eller någon av de minimis-förordningarna. Det är motiverat att i de stödspecifika förordningarna ange de väsentliga krav som ingår i den relevanta gruppundantagsförordningen eller de minimis-förordningen. Det bemyndigande som ges i den föreslagna 6 g § och som gäller förutsättningarna för beviljande av stöd och stödbeloppet samt grunderna för bestämmande av stöd innebär att den stödspecifika förordningen kommer att innehålla de närmare bestämmelser som ska tillämpas på stödet.

Den behörighet som den som utfärdar förordning har med stöd av de föreslagna bemyndigandena är inte helt obegränsad. Statsrådets behörighet begränsas dels av bestämmelserna i lagförslaget, dels också av den EU-lagstiftning om statligt stöd som tillämpas på stödet. Grundlagsutskottet har i fråga om jordbruksstöden bedömt grundlagsenligheten för bemyndiganden att utfärda förordning (GrUU 46/2001 rd, s. 2/I, GrUU 47/2001 rd, s. 2–3, och GrUU 48/2001 rd, s. 3/II). I sitt utlåtande GrUU 46/2001 rd (s. 2/1) har grundlagsutskottet med avseende på 80 § 1 mom. i grundlagen bedömt betydelsen av det samlade regelverk bestående av Europeiska unionens rättsakter och nationella författningar som tillämpas på skötseln av stöduppgifter i fråga om landsbygdsnärings i förhållande till bemyndigandena och statsrådets behörighet. Statsrådets behörighet begränsas inte bara av bestämmelserna i lagen om förfarandet vid skötseln av stöduppgifter i fråga om landsbygdsnärings (förfarandelagen), utan också av EU-rättsakter och nationella lagar om olika typer av stöd och av exempelvis riksdagens beslut om användningsändamålet för de anslag för olika stödformer som ingår i statsbudgeten. Dessa författningar och beslut bildar det komplex som statsrådet med stöd av det föreslagna bemyndigandet har rätt att utfärda "närmare" bestämmelser om.

Grundlagsutskottets utlåtande GrUU 47/2001 rd (s. 2–3) innehåller också en bedömning med avseende på 80 § 1 mom. i grundlagen av bemyndigandena att utfärda förordning om nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen samt av statsrådets behörighet att utfärda författningar på lägre nivå. I förslaget har en betydande del av bestämmelserna om stödsystemet föreslagits bli genomförda genom författningar på lägre nivå än lag. Grundlagsutskottet har bedömt att bemyndigandena inskränker sig till nationella stödformer som är förenliga med Europeiska gemenskapens (numera EU) lagstiftning, och därtill begränsas de av bestämmelserna i den föreslagna lagen och riksdagens beslut om anslagen i statsbudgeten, anslagens ändamål och andra budgetmotiveringar. Grundlagsutskottet konstaterar att statsrådet traditionellt har haft normgivningsbemyndigande när det gäller tillämpning av budgeten och även rätt att utfärda bestämmelser som kompletterar budgetens anslagsnormer. Avsikten med bestämmelserna i grundlagen om delegering av den lagstiftande makten och behörigheten att utfärda förordningar har inte varit att inskränka statsrådets normgivningsbehörighet (se RP 1/1998 rd, s.

132/I). Efter grundlagsreformen har lagen om statsbudgeten kompletterats med en allmän bestämmelse om statsrådets behörighet. Enligt 7 c § i den lagen får närmare bestämmelser om användningen av ett anslag i enlighet med budgeten utfärdas av statsrådet genom förordning. Med stöd av det ovan anförda är förslaget om att utfärdandet av närmare bestämmelser om stöd ska delegeras och ske genom förordning av statsrådet inte problematiskt med tanke på grundlagen, menar grundlagsutskottet. Utskottet ansåg det ändå lämpligt att det klarare framgår av själva bemyndigandebestämmelserna i vilka andra avseenden de förordningar som utfärdas med stöd av bemyndigandet avser att precisera regleringen (t.ex. "Närmare bestämmelser om ... utfärdas genom förordning av statsrådet"; se GrUU 39/2001 rd, s. 2–3). Grundlagsutskottet har i ett utlåtande (GrUU 48/2001 rd, s. 3–4) bedömt bland annat de bemyndiganden att utfärda förordning som föreslås i bestämmelserna om landsbygdsnäringar och renhushållning. Utskottet konstaterar bland annat att bemyndigandebestämmelserna är tillräckligt exakta i sammanhang med budgetbestämmelser och delvis också EU-relaterade bestämmelser om finansiering av näringar. Grundlagsutskottet konstaterar att tolkningen av bemyndigandena och innehållet i bestämmelser som utfärdas med stöd av dem dessutom inskränks av 80 § 1 mom. i grundlagen.

På de grunder som anförts uppfyller bemyndigandena de grundlagsenliga kraven på exakthet och noggrann avgränsning och de ska således anses vara förenliga med kraven i 80 § i grundlagen.

12.3 Grundläggande fri- och rättigheter som anknyter till de föreslagna bestämmelserna

Jämlikhet

Jämlikhetsbestämmelsen i grundlagens 6 § gäller i princip endast fysiska personer. Jämlikhetsprincipen kan dock ha betydelse också i bedömningen av reglering som gäller juridiska personer, särskilt om regleringen indirekt kan påverka fysiska personers rättsliga ställning. Enligt den föreslagna stödordningen har fysiska personer, företag och andra sammanslutningar och offentliga samfund rätt till stöd. Däremot kommer storföretag med stöd av EU:s regler om statligt stöd inte att vara berättigade till stöd.

Enligt den föreslagna stödordningen kan närings-, trafik- och miljöcentralen fastställa en ansökningstid för stödet. Till centralens uppgifter ska också höra att informera om möjligheten att ansöka om stöd liksom också om ansökningsförfarandet och om omständigheter som hänför sig till beviljandet av stöd. Enligt förslaget kommer förutsättningarna för beviljande av stöd att vara desamma för alla sökande. Stödet ska beviljas enligt prövning och inom ramen för anslagen.

Den föreslagna regleringen syftar till att säkerställa att de som ansöker om stöd behandlas lika och att förfarandet för att stödja åtgärder som främjar den biologiska mångfalden är öppet för insyn. På grund av begränsade resurser ska stödet emellertid alltid beviljas efter prövning. Enligt en bedömning från dessa utgångspunkter uppfyller den föreslagna regleringen även kraven på jämlikhet, när urvalet baserar sig på de resurser som vid den aktuella tidpunkten finns till förfogande och på en prioritering med hänsyn till skyddet av den biologiska mångfalden. Även den information som myndigheterna ger om möjligheten att ansöka om stöd bidrar till att främja jämlikheten.

Ansvar för miljön

I 20 § i grundlagen finns bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheter som gäller miljön. Enligt dess 1 mom. bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för mil-

RP 116/2020 rd

jön och kulturarvet. Det allmänna ska enligt 2 mom. verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

I 20 § i grundlagen föreskrivs det således om ansvar för miljön (1 mom.) och fastställs de grundlagsenliga skyldigheter som gäller det allmännas rätt till miljön (2 mom.). Grundlagens 20 § 2 mom. har ansetts innebära ett i grundlag givet uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människor får en större möjlighet att påverka beslut som gäller den egna livsmiljön (RP 309/1993 rd, s 71/I, och GrUU 38/1998 rd, s. 2/I).

De grundläggande miljö rättigheternas rättsliga betydelse har förstärkts betydligt sedan grundlagen stiftades. I den juridiska litteraturen och i grundlagsutskottets utlåtanden (bl.a. GrUU 21/1996 rd och GrUU 38/1998 rd) har den tolkningen omfattats att det är fråga om en i normativt hänseende förpliktande bestämmelse om en grundläggande fri- och rättighet. De miljövärden som uttrycks i bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter ska beaktas i all lagstiftning och rättskipning som är miljömässigt viktig. Också högsta förvaltningsdomstolen har i sitt avgörande (HFD 2002:86) konstaterat att bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter styr tillämpningen och tolkningen av lagen.

Genom den föreslagna nya stödordningen för främjande åtgärder för den biologiska mångfalden (1 a kap.) vill man värna den biologiska mångfalden och därmed också genomföra 20 § i grundlagen. Stödordningens användningsområde kommer att vara beroende av de anslag som anvisats i statsbudgeten. Stödet inom den föreslagna stödordningen ska kunna bestå av varor och tjänster som upphandlas av närings-, trafik- och miljöcentralen. Genom centraliserad upphandling av varor och tjänster (vård och istandsättning) kan man uppnå samverkansfördelar bland annat genom att använda mindre miljöbelastande leveranssätt eller gemensamma leveranser.

På de grunder som anges ovan är propositionen förenlig med de grundläggande miljö rättigheterna.

Rättsskydd och krav på god förvaltning

Utgångspunkten för rättsskyddet är att individen har rätt att på eget initiativ få sin sak behandlad av en behörig domstol eller någon annan myndighet (GL 21 §). Behandlingen ska också alltid ske på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål. Bestämmelsen har ett direkt samband med laglighetsprincipen, som förutsätter att lag noggrant iakttas i all offentlig verksamhet.

Om en förmån eller service väsentligt är beroende av myndighetens prövning och disponibla anslag kan det i allmänhet inte vara fråga om en så starkt etablerad eller med tanke på rättsskyddet så nödvändig rättighet att den skulle lyda under 21 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 39/2013 rd, s. 3/II, GrUU 32/2012 rd, s. 4, GrUU 63/2010 rd, s. 2, GrUU 16/2000 rd, s. 4, och GrUU 12/1997 rd, s. 1). Därför har lagförslaget inte bedömts med avseende på 21 § 1 mom. i grundlagen. Däremot har 21 § 2 mom. i grundlagen relevans. Där anges de viktigaste delområdena för rättvis rättegång och god förvaltning, däribland rätten att få motiverade beslut (GrUU 27/2012 rd, s. 2, GrUU 10/2012 rd, s. 5–6, GrUU 10/2011 rd, s. 2, GrUU 48/2006 rd, s. 5, GrUU 10/2006 rd, s. 3, GrUU 4/2004 rd, s. 8–9, GrUU 46/2002 rd, s. 8, och GrUU 12/2002 rd, s. 6) och rätten att söka ändring (GrUU 27/2013 rd, s. 4/II).

Enligt den föreslagna 6 i § ska närings-, trafik- och miljöcentralen fatta beslut om stödet. (Beslut ska också fattas i fråga om den underrättelse om återtagande av stödansökan som avses i 6 h §.) Bestämmelser om innehållet i ett positivt stödbeslut finns också i 6 i §. Bestämmelser om

RP 116/2020 rd

skyldigheten att motivera beslut finns i 45 § i förvaltningslagen. Till beslutet ska i enlighet med 7 kap. i förvaltningslagen (46 och 47 §) fogas behövliga anvisningar om hur man söker ändring.

Med stöd av den föreslagna 6 h § har den som ansöker om stöd rätt att återta sin stödansökan eller markägaren sitt samtycke om villkoren är uppfyllda. Förslaget innehåller också bestämmelser om force majeure och exceptionella omständigheter som hindrar stödinsatsen. I dessa fall kan sökanden återta sin ansökan även senare.

Rättsmedlen är enligt förslaget (6 l §) primärt begäran om omprövning (1 mom.), som det föreskrivs om i förvaltningslagen. Med stöd av lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska ett beslut som fattats med anledning av en begäran om omprövning få överklagas hos förvaltningsdomstolen genom besvär. I paragrafen föreslås informativa hänvisningar till både förvaltningslagen och lagen om rättegång i förvaltningsärenden. På de grunder som anförts ska propositionen anses vara förenlig även med rättsskyddsaspekterna i grundlagen och med grunderna för god förvaltning.

Med stöd av vad som anges ovan kan förslaget till lag om ändring av naturvårdslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av naturvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i naturvårdslagen (1096/1996) 6 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1587/2009, och
fogas till lagen ett nytt 1 a kap. som följer:

6 §

Förvaltningen av naturvården

Närings-, trafik- och miljöcentralerna har i uppgift att främja och övervaka naturvården och landskapsvården inom sina områden. Centralerna är dessutom stödmyndigheter enligt 1 a kap. och styr, övervakar och främjar genomförandet och tillämpningen av stödet.

1 a kap.

Stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden

6 a §

Stöd

För åtgärder som främjar restaurering, istandsättning och vård av i denna lag avsedda arters livsmiljöer samt av i denna lag avsedda naturtyper och natur- eller kulturlandskap kan inom ramen för det maximibelopp som fastställts i statsbudgeten beviljas stöd enligt prövning. Stödet består av varor och tjänster.

Närings-, trafik- och miljöcentralen får bevilja stöd efter ansökan eller med markägarens skriftliga samtycke. Om stödet främjar stödmottagarens ekonomiska verksamhet, kan det beviljas endast på grundval av ansökan.

Närmare bestämmelser om innehållet i stödet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 b §

Ordnanande av stöd

Närings-, trafik- och miljöcentralen ordnar upphandlingen av stödet och överlåtelsen av stödet till stödmottagaren. Till närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter hör att planera stödinsatser, förbereda upphandlingen av stödet, fatta upphandlingsbeslut och ingå upphandlingskontrakt, ordna upphandlingen och överlåtelsen av stödet på basis av stödbeslutet samt att sköta andra organiseringsuppgifter som krävs för stödinsatserna.

Bestämmelser om upphandling av varor och tjänster finns i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016).

RP 116/2020 rd

6 c §

Tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning

Till den del stödet riktas till ett företags eller en annan sammanslutnings ekonomiska verksamhet finns bestämmelser om stöd som beviljas dessutom i Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd.

Närmare bestämmelser om beviljande, förutsättningar för beviljande, begränsning och användning av sådant stöd som är förenligt med Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden och om stödmottagarens skyldigheter och stöd villkoren får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 d §

Sökande och den som ger samtycke

Stöd kan sökas och samtycke till beviljande av stöd kan ges av fysiska personer, företag och andra sammanslutningar samt offentliga samfund, med undantag för staten.

6 e §

Ansökan om och samtycke till stöd

Stöd ska sökas skriftligt hos närings-, trafik- och miljöcentralen eller skriftligt samtycke till stöd ska ges av markägaren innan den åtgärd som får stöd inleds. Nytt stöd kan inte beviljas innan den tid har löpt ut under vilken ett stöd som beviljats tidigare för samma åtgärd ger effekter.

Stödansökan ska innehålla uppgift om

- 1) sökanden,
- 2) det projekt eller den åtgärd som stödet söks för,
- 3) de stödberättigande kostnaderna eller beräkningsgrunderna för dem,
- 4) form och belopp på annan offentlig finansiering som erhållits för projektet eller åtgärden,
- 5) den nytta som projektet eller åtgärden har för de arter, naturtyper eller natur- eller kulturlandskap som avses i denna lag.

Om stöd beviljas med stöd av markägarens skriftliga samtycke ska närings-, trafik- och miljöcentralen säkerställa att den har de uppgifter som avses i 2 mom.

Närmare bestämmelser om innehållet i stödansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 f §

Ansökningstid och information

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan fastställa en ansökningstid för stödet. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska informera om möjligheten att ansöka om stöd, om det förfarande som ska iakttas vid ansökan samt om förutsättningarna och villkoren för beviljande av stöd.

6 g §

Förutsättningar för beviljande av stöd

En förutsättning för beviljande av stöd är att stödet utifrån en helhetsbedömning främjar uppnåendet av målen för skyddet av den biologiska mångfalden och att det inte har beviljats annan offentlig finansiering för samma åtgärd.

Stödet kan täcka kostnaderna helt eller delvis. Grunden för beräkningen av det stöd som beviljas är det försäljningspris inklusive mervärdesskatt till vilket närings-, trafik- och miljöcentralen upphandlar varan eller tjänsten.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av stöd och om stödbeloppet samt om grunderna för bestämmande av stöd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 h §

Återtagande av stödansökan eller samtycke

Den som ansöker om stöd kan helt eller delvis återta ansökan och markägaren kan helt eller delvis återta sitt samtycke till att stöd beviljas fram till delfäendet av stödbeslutet. Sökanden eller markägaren ska utan dröjsmål skriftligen underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om återtagandet.

Ansökan och samtycket kan dock återtas efter delfäendet av stödbeslutet, om det rör sig om force majeure eller något annat exceptionellt naturförhållande som hindrar stödinsatsen. Återtagandet ska göras omedelbart efter det att stödmottagaren har fått kännedom om force majeure eller det exceptionella naturförhållandet.

6 i §

Beslut och avtal

Närings-, trafik- och miljöcentralen fattar ett skriftligt beslut om stödet. Beslut ska fattas även i ett ärende som avses i 6 h §.

Ett positivt stödbeslut ska innehålla uppgift om stödets maximala omfattning, stödets penningvärde, stödvillkoren samt grunderna för beviljande av stöd, för avbrytande och återkrav av stöd och för övervakningen av användningen av stödet.

Dessutom kan närings-, trafik- och miljöcentralen ingå avtal med stödmottagaren om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. Avtalet ska vid behov innehålla bestämmelser om avtalsparternas uppgifter och ansvar i fråga om stödinsatsen och om det förfarande som ska iakttas och andra detaljer som gäller det praktiska genomförandet av stödinsatsen.

Om stödet beviljas på grundval av markägarens samtycke får närings-, trafik- och miljöcentralen inte meddela ett positivt beslut innan markägaren och centralen har ingått ett avtal om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet.

Närmare bestämmelser om innehållet i stödbeslutet och avtalet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 j §

Avbrytande och återkrav av stöd

RP 116/2020 rd

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska genom sitt beslut avbryta stödinsatserna, om

1) det är uppenbart att

a) stödmottagaren har låtit bli att uppges eller har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter och detta väsentligt har inverkat på erhållandet av stödet, stödets omfattning eller stöd villkoren,

b) stödmottagaren använder stödet för ett väsentligen annat ändamål än vad det har beviljats för,

c) stödmottagaren i övrigt väsentligen bryter mot stöd villkoren,

2) de EU-regler för statligt stöd som tillämpas på det berörda stödet förutsätter det.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska genom sitt beslut bestämma att stöd som redan överlåtits eller dess värde helt eller delvis ska återkrävas på de grunder som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten. Centralen kan låta bli att återkräva stödet eller en del av det, om stödmottagaren har rättat sitt förfarande enligt 1 mom. 1 punkten och uppnåendet av målen för stödet inte har äventyrats.

6 k §

Ränta och dröjsmålsränta

I det belopp som återkrävs ska närings-, trafik- och miljöcentralen räknat från den dag då stödet beviljades inkludera en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) ökad med tre procentenheter. Om det återkrävda beloppet inte betalas senast den förfallodag som centralen bestämt, ska det på det återkrävda beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen.

6 l §

Bokföring

Stödmottagaren ska bokföra projektet enligt bokföringslagen (1336/1997) med hjälp av ett eget kostnadsställe eller på något annat sätt så att användningen av stödet kan övervakas utan svårighet. Stödmottagaren ska bevara alla verifierat som hänför sig till genomförandet av det projekt som får stöd i enlighet med bokföringslagen.

6 m §

Sökande av ändring i beslut som gäller stöd

I fråga om närings-, trafik- och miljöcentralens beslut enligt detta kapitel får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .

RP 116/2020 rd

Helsingfors den 27 augusti 2020

Statsminister

Sanna Marin

Miljö- och klimatminister Krista Mikkonen

Lag

om ändring av naturvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i naturvårdslagen (1096/1996) 6 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1587/2009, och
fogas till lagen ett nytt 1 a kap. som följer:

Gällande lydelse

6 §

Förvaltningen av naturvården

Närings-, trafik- och miljöcentralerna har i uppgift att främja och övervaka naturvården och landskapsvården inom sina områden.

Föreslagen lydelse

6 §

Förvaltningen av naturvården

Närings-, trafik- och miljöcentralerna har i uppgift att främja och övervaka naturvården och landskapsvården inom sina områden. Centralerna är dessutom stödmyndigheter enligt 1 a kap. och styr, övervakar och främjar genomförandet och tillämpningen av stödet.

1 a kap.

Stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden

6 a §

Stöd

För åtgärder som främjar restaurering, istandsättning och vård av i denna lag avsedda arters livsmiljöer samt av i denna lag avsedda naturtyper och natur- eller kulturlandskap kan inom ramen för det maximibelopp som fastställts i statsbudgeten beviljas stöd enligt prövning. Stödet består av varor och tjänster.

Närings-, trafik- och miljöcentralen får bevilja stöd efter ansökan eller med markägarens skriftliga samtycke. Om stödet främjar stödmottagarens ekonomiska verksamhet, kan det beviljas endast på grundval av ansö-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

kan.

Närmare bestämmelser om innehållet i stödet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 b §

Ordnande av stöd

Närings-, trafik- och miljöcentralen ordnar upphandlingen av stödet och överlåtelsen av stödet till stödmottagaren. Till närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter hör att planera stödinsatser, förbereda upphandlingen av stödet, fatta upphandlingsbeslut och ingå upphandlingskontrakt, ordna upphandlingen och överlåtelsen av stödet på basis av stödbeslutet samt att sköta andra organiseringsuppgifter som krävs för stödinsatserna.

Bestämmelser om upphandling av varor och tjänster finns i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016).

6 c §

Tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning

Till den del stödet riktas till ett företags eller en annan sammanslutnings ekonomiska verksamhet finns bestämmelser om stöd som beviljas dessutom i Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd.

Närmare bestämmelser om beviljande, förutsättningar för beviljande, begränsning och användning av sådant stöd som är förenligt med Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden och om stödmottagarens skyldigheter och stödvillkoren får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 d §

Sökande och den som ger samtycke

Stöd kan sökas och samtycke till beviljande av stöd kan ges av fysiska personer, företag och andra sammanslutningar samt offentliga samfund, med undantag för staten.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 e §

Ansökan om och samtycke till stöd

Stöd ska sökas skriftligt hos närings-, trafik- och miljöcentralen eller skriftligt samtycke till stöd ska ges av markägaren innan den åtgärd som får stöd inleds. Nytt stöd kan inte beviljas innan den tid har löpt ut under vilken ett stöd som beviljats tidigare för samma åtgärd ger effekter.

Stödansökan ska innehålla uppgift om

- 1) sökanden,*
- 2) det projekt eller den åtgärd som stödet söks för,*
- 3) de stödberättigande kostnaderna eller beräkningsgrunderna för dem,*
- 4) form och belopp på annan offentlig finansiering som erhållits för projektet eller åtgärden,*
- 5) den nytta som projektet eller åtgärden har för de arter, naturtyper eller natur- eller kulturlandskap som avses i denna lag.*

Om stöd beviljas med stöd av markägarens skriftliga samtycke ska närings-, trafik- och miljöcentralen säkerställa att den har de uppgifter som avses i 2 mom.

Närmare bestämmelser om innehållet i stödansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 f §

Ansökningstid och information

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan fastställa en ansökningstid för stödet. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska informera om möjligheten att ansöka om stöd, om det förfarande som ska iakttas vid ansökan samt om förutsättningarna och villkoren för beviljande av stöd.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 g §

Förutsättningar för beviljande av stöd

En förutsättning för beviljande av stöd är att stödet utifrån en helhetsbedömning främjar uppnåendet av målen för skyddet av den biologiska mångfalden och att det inte har beviljats annan offentlig finansiering för samma åtgärd.

Stödet kan täcka kostnaderna helt eller delvis. Grunden för beräkningen av det stöd som beviljas är det försäljningspris inklusive mervärdesskatt till vilket närings-, trafik- och miljöcentralen upphandlar varan eller tjänsten.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av stöd och om stödbeloppet samt om grunderna för bestämmande av stöd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 h §

Återtagande av stödansökan eller samtycke

Den som ansöker om stöd kan helt eller delvis återta ansökan och markägaren kan helt eller delvis återta sitt samtycke till att stöd beviljas fram till delfåendet av stödbeslutet. Sökanden eller markägaren ska utan dröjsmål skriftligen underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om återtagandet.

Ansökan och samtycket kan dock återtas efter delfåendet av stödbeslutet, om det rör sig om force majeure eller något annat exceptionellt naturförhållande som hindrar stödsatsen. Återtagandet ska göras omedelbart efter det att stödmottagaren har fått kännedom om force majeure eller det exceptionella naturförhållandet.

6 i §

Beslut och avtal

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Närings-, trafik- och miljöcentralen fattar ett skriftligt beslut om stödet. Beslut ska fattas även i ett ärende som avses i 6 h §.

Ett positivt stödbeslut ska innehålla uppgift om stödets maximala omfattning, stödets penningvärde, stödvillkoren samt grunderna för beviljande av stöd, för avbrytande och återkrav av stöd och för övervakningen av användningen av stödet.

Dessutom kan närings-, trafik- och miljöcentralen ingå avtal med stödmottagaren om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. Avtalet ska vid behov innehålla bestämmelser om avtalsparternas uppgifter och ansvar i fråga om stödinsatsen och om det förfarande som ska iakttagas och andra detaljer som gäller det praktiska genomförandet av stödinsatsen.

Om stödet beviljas på grundval av markägarens samtycke får närings-, trafik- och miljöcentralen inte meddela ett positivt beslut innan markägaren och centralen har ingått ett avtal om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet.

Närmare bestämmelser om innehållet i stödbeslutet och avtalet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 j §

Avbrytande och återkrav av stöd

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska genom sitt beslut avbryta stödinsatserna, om

1) det är uppenbart att

a) stödmottagaren har låtit bli att uppge eller har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter och detta väsentligt har inverkat på erhållandet av stödet, stödets omfattning eller stödvillkoren,

b) stödmottagaren använder stödet för ett väsentligen annat ändamål än vad det har beviljats för,

c) stödmottagaren i övrigt väsentligen bryter mot stödvillkoren,

2) de EU-regler för statligt stöd som tillämpas på det berörda stödet förutsätter det.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska genom sitt beslut bestämma att stöd som redan överlåtits eller dess värde helt eller del-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

vis ska återkrävas på de grunder som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten. Centralen kan låta bli att återkräva stödet eller en del av det, om stödmottagaren har rättat sitt förfarande enligt 1 mom. 1 punkten och uppnåendet av målen för stödet inte har äventyrats.

6 k §

Ränta och dröjsmålsränta

I det belopp som återkrävs ska närings-, trafik- och miljöcentralen räknat från den dag då stödet beviljades inkludera en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) ökad med tre procentenheter. Om det återkrävda beloppet inte betalas senast den förfallodag som centralen bestämt, ska det på det återkrävda beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen.

6 l §

Bokföring

Stödmottagaren ska bokföra projektet enligt bokföringslagen (1336/1997) med hjälp av ett eget kostnadsställe eller på något annat sätt så att användningen av stödet kan övervakas utan svårighet. Stödmottagaren ska bevara alla verifikat som hänför sig till genomförandet av det projekt som får stöd i enlighet med bokföringslagen.

6 m §

Sökande av ändring i beslut som gäller stöd

I fråga om närings-, trafik- och miljöcentralens beslut enligt detta kapitel får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

RP 116/2020 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse _____

Denna lag träder i kraft den 20 .